

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 21/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä lokakuuta 2011 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 76/2011 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi puolustusvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen ja asiantuntija Tommi Nordberg, puolustusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Kyllikki Silvennoinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- oikeustieteen tohtori, dosentti Pekka Lämsinen
- professori Tuomas Ojanen
- professori Outi Suviranta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista. Lisäksi muutetaan julkisista hankinnoista annettua lakia, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettua lakia, kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annettua lakia ja markkinaoikeuslakia. Ehdotetuilla laeilla pannaan täytäntöön hankintaviranomaisten ja hankintayksiköiden tekemien rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta puolustus- ja turvallisuusalalla ja direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/81/EY.

Esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat tulee kilpailuttaa siten kuin laissa määrätään. Kilpailuttamisvelvoite koskee sekä puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin soveltamisalaan kuuluvia, EU-kynnyksarvot ylittäviä hankintoja että eräitä puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja.

Esitykseen sisältyvät säännökset puolustus- ja turvallisuushankinnoissa sovellettavista oikeussuojakeinoista. Hankintayksikön päätökseen ja muuhun ratkaisuun on mahdollista hakea muutosta tehokkaiden ja oikeasuhtaisten oikeussuojakeinojen avulla. Muutoksenhakujärjestelmässä otetaan myös huomioon puolustus- ja turvallisuushankintojen erityispiirteet siten, että mah-

dollinen muutoksenhaku ei vaarantaisi valtion keskeisiä turvallisuusetuja.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus koskee julkisia puolustus- ja turvallisuushankintoja. Tällaisiin hankintoihin liittyy jo lähtökohdaisesti huomattava kansallinen intressi. Siksi niitä koskevaa sääntelyäkin on valiokunnan mielestä arvioitava tässä valossa.

Lakiehdotuksen valtiosääntöoikeudelliset kysymykset liittyvät lähinnä perustuslain 21 §:ssä taattuun oikeusturvaan ja muutoksenhakuoikeuteen. Ehdotuksen 88 §:n mukaan hankintayksikön päätökseen tai toimenpiteeseen, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan, haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Ehdotuksen 27 §:ssä tarkoitettuun puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan sekä 68 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankintaan ei kuitenkaan saa hakea muutosta, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa.

Valiokunta on pääsääntöisesti suhtautunut varsin varauksellisesti tällaisiin järjestelyihin. Se on kuitenkin aiemmassa samanlaisessa yhteydessä katsonut, että puitejärjestelyyn perustu-

vaan hankintapäätökseen voi liittyä harkinta- ja päätösvalan käyttöä, jota ei voida arvioida puitejärjestelyn perustamista koskevassa muutoksenhaussa. Valiokunnan käsityksen mukaan tällaisessa tapauksessa käsittelyluvan myöntäminen on ehdotetun säännöksen mukainen painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy. Näin tulkittuna ja sovellettuna sääntely ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 21 §:n kannalta (ks. PeVL 35/2009 vp, s. 3/I). Tämä soveltuu myös nyt ehdotetussa laissa oleviin erityistapauksiin vielä suuremmin syin.

Lakiehdotuksen 88 §:n 2 momentissa on myös valituskielto. Se on varsin rajattu eikä tällaisessa erityisessä asiayhteydessä muodostu valiokunnan mielestä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi (ks. HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Johannes Koskinen /sd
vpj. Outi Mäkelä /kok
jäs. Tuija Brax /vihr
Kalle Jokinen /kok
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /kok
Kimmo Kivelä /ps

Anna Kontula /vas
Jukka Kopra /kok
Elisabeth Naucélér /r
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Tapani Tölli /kesk
vjäs. Simo Rundgren /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.